

A másik szemléleti probléma, amely sok zavart okoz a műveltség tartalma szempontjából, *a valóság és a fikció, a realitás és a fantázia összekeveredése*, kaotikus ötvöződése, amely még értelmiségünk — ezen belül tanulóifjúságunk — tudatában is már-már tudományos világnézetünk alapjait kezdi ki. Egy szemléletes példával világítom meg, hogy mire gondolok. Egyik kedvenc olvasmányom Krúdy Gyula Álmoskönyve, amely most jelent meg 9. kiadásban. Kitűnően szórakoztat, ha az olvasó az írottakat szépirodalomnak, az emberi képzelet szép játékának, tehát fikciónak és nem tudományos igazságnak, valóságnak tekinti. A könyvben ábécérendben szerepelnek álomfejtési „ismeretek” a régi Egyiptom elképzeléseitől kezdve egészen a századforduló magyar folklórájáig. Élvezetes, színes, néhol elszomorító, néhol kacagtató tiszta szépirodalom. Az az érzésem viszont, hogy az olvasók nem csekély részében e könyv tartalma a valóság benyomását kelti, a fejekben összekeveredik a szépírói fik-

ció a tudományos tényekkel. Természetesen nem az a teendőnk, hogy ne jelentessük meg Krúdy Gyulának ezt a színes könyvét, de párhuzamosan elő kellene segítenünk egy ellenáramlatot; például az álomról és álmofejtésről szóló, a mai tudományos adatokat tükröző, ugyanakkor szórakoztató és olvasmányos ismeretterjesztő munkák megjelentetését. Vagy hasonló műsorok szerepeltetését a tv-ben és a rádióban. Ilyen ellenáramlat hullámai pedig alig-alig látszanak! Ezzel szemben művelődéspolitikánk széles tőrészatára, toleranciája nemcsak a Krúdy-könyvhöz hasonló magas szintű, ámbár némiképp kétértelmű szépirodalmi munkák megjelenését teszi lehetővé, hanem zavaros vizek áramlását is: olyan szennyezett áltudományos áramlat hullámlását, mint amilyenek a horoszkópok, bioritmus-jóslások és más kusza közlések.

Köztudott pszichológiai tény, hogy a tudásnak, a megismerésnek kettős útja létezik az emberben: az ismeretek befogadása nemcsak racionális, hanem emocionális, nemcsak értelmi, hanem érzelmi úton is végbemegy. E kettős ismeretszerzésben döntő jelentőségű az utóbbi, az *érzelmi* tényező! Ezzel a ténynyel a pedagógiának, de minden tudásközvetítésnek is számolnia kell. Mármost a helyzet az, hogy az érzelmi befogadás elősegítésében, hogy úgy mondjam, „történelmi” hátrányban vannak a tudomány emberei. A gyönyörű Krúdy-féle szépirodalomtól kezdve, a különböző jóslások, horoszkópok csalóka anyagáig a fikció az emócióra számít! Ugyanakkor a valódi tudomány iskolán kívüli terjesztése sokszor olyan, mint egy rossz iskolai lecke: szürke, unalmas, csak az értelemre apellál. Másféle, az eddigitől merőben különböző tudományterjesztési stílust kellene meghonosítani minálunk is, ahogy ezt sok más országban már látjuk. Ehhez viszont egyéniségek, alkotók kellene: ebből a fajtából pedig bizony igen-igen kevés van! Persze, a felbukkanókat észre kellene venni! *A mostanitól eltérő ösztönzési és szerkesztési politika kellene a műveltségterjesztés egész területén, hogy — Vitányi szavaival élve — szerves fejlődést érjünk el a hazai művelődésben. Osztom Köpeczi Béla véleményét: nálunk nem valamiféle gyökeresen más kultúrpolitika, nem valamiféle radikális reform szükséges, hanem az, hogy a művelődési élet minden területén mindenki lelkiismeretesen szívós, apró lépéseket tegyen. De azokat napról napra, hónapról hónapra átgondoltan, folyamatosan. Ehhez viszont olyan erkölcsi tartás, morális felelősségérzet is szükséges, amelyet a mai magyar értelmiség körében még nem kis részben ezután kell — együttes erővel — kialakítanunk.*